

Przemysław Urbańczyk

Kwietniewo, st. 2, gm. Rychliki, woj.
elbląskie, AZP 20-51/24

Informator Archeologiczny : badania 30, 221-223

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na st. 4 odkryto 113 obiektów archeologicznych, w tym 60 grobów szkieletowych oraz 53 jamy (paleniska i dołki posłupowe). Epokę kamienia reprezentowało kilka wyrobów krzemiennych o bliżej nieustalonej chronologii. Stwierdzono też mało charakterystyczne materiały kultury lużyckiej z okresu halsztackiego. Najważniejsze odkrycia dotyczyły średniowiecza. Odsłonięto znaczną partię rzędowego cmentarzyska szkieletowego, z grobami w obstawie kamiennych i bez obstawy. Wydzielono 7 rzędów grobów usytuowanych na linii północny wschód-południowy zachód. Głowy szkieletów w zdecydowanej większości skierowane były na północny zachód (zapewne kobiece – analizy antropologiczne w toku), rzadziej na południowy wschód (męskie?). Najprawdopodobniej przewagę mają pochówki kobiece – na wyposażenie grobów składały się dużych rozmiarów brązowe i srebrne kabłączki skroniowe, głównie typu II wg K. Musianowicz, nożyki żelazne, krzesiwo, sprzączka, pierścionki blaszane z brązu, kolie paciorków oraz „dmuchana”, brązowa bransoleta o formie, do której brak analogii. Materiały pozwalają datować cmentarzysko na X–XIII w. Nie można wykluczyć, że w obrębie cmentarzyska znajdowały się 3 niewielkie ziemne kurhany, zniwelowane dawno temu. Pod domniemanymi nasypami kryły się znacznej wielkości jamy grobowe w starannych obudowach kamiennych. Z cmentarzyskiem sąsiedowała osada – wyróżniono 3 fazy jej funkcjonowania: VII–X, XII–XIII i XIV–XV aż po XVI w. Można sądzić, że st. 4 kryje być może jedno z centrów zabudowy średniowiecznej wsi, które następnie przesunęło się bardziej na północ, na teren obecnego Kurowa. Na st. 5 odsłonięto 35 obiektów, w tym 6 palenisk zagłębionych w podłoże, ze skupiskami kamieni, oraz kilkanaście jam i rozproszonych dołków posłupowych. Materiał ceramiczny wskazuje, że mamy tu do czynienia z osadnictwem wielokulturowym: kultury lużyckiej z okresu halsztackiego, prawdopodobnie kultury przeworskiej z okresu przedrzymskiego i wczesnego okresu wpływów rzymskich oraz średniowiecznym, przy czym ostatni poziom chronologiczny należy rozbić na dwie fazy: VII–X w. i XII–XIV w. Materiał, silnie rozdrobniony, nie pozwalał na odtworzenie form naczyń, z wyjątkiem jednego naczynia z VII/VIII w. Na st. 6 odkryto 26 obiektów w postaci jam i dołków posłupowych. Silnie rozdrobniony, nieliczny i mało charakterystyczny materiał ceramiczny utrudniał precyzyjne określenie ich funkcji i przypisanie kulturowe. Należy się liczyć z obecnością materiałów kultury lużyckiej z okresu halsztackiego (i tylko z nimi można wiązać niektóre obiekty) oraz kultury przeworskiej. Zabytki średniowieczne pochodzą z XIII–XV w.

Kurów, st. 1,
gm. Wieluń, woj. sieradzkie

patrz: środkowa i późna epoka brązu

Kwidziń-Stare Miasto, st. 3,
gm. Iłeco, woj. elbląskie

patrz: okres nowożytny

KWIETNIEWO, st. 2,
gm. Rychliki,
woj. elbląskie,
AZP 20–51/24

- ślad osadnictwa kultury lużyckiej (wczesna epoka żelaza)
- ślad osadnictwa kultury wielbarskiej (okres wpływów rzymskich)
- grodzisko wczesnośredniowieczne (X–XIII w.)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w ramach programu „Adalbertus” w dniach od 2 lipca do 12 sierpnia przez dr. hab. Przemysława Urbańczyka (Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie). Finansowane przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej.

W części centralnej grodziska założono wykop nr 1 (75 x 1 m), który przecinał oba wały (główny zachodni i domniemany wschodni) wraz z majdanem oraz fosę. Niewielki wykop o wymiarach 3 x 1 m założono przy oczku wodnym, które znajduje się kilkanaście metrów na wschód od założenia obronnego. Ponadto otwarto 2 niewielkie wykopy o wymiarach 1 x 1 m (nr 2) i 5 x 1 m (nr 3) u podnóża południowego stoku wzgórza, na którym znajduje się grodzisko. Badania wykopaliskowe zostały uzupełnione odwiertami, które wykonano we wschodniej części grodziska, obejmując nimi fragment majdanu, wał wschodni oraz obniżenie w okolicy oczka wodnego. Łącznie przebadano powierzchnię 1 ara.

Grodzisko ma kształt owalny. Majdan ma wymiary: północ-południe około 62,5 m; wschód-zachód – około 42 m. Umocnienia obronne grodu zostały dość mocno zniszczone. Najlepiej czytelne są one od strony zachodniej, gdzie zachowały się relikty głównego wału, fosa oraz fragment niewielkiego wału zewnętrznego. Od strony wschodniej istniał wał zaporowy, który został zniwelowany. Od strony wschodniej, przy południowym zboczu cypla, na

którym posadowione jest grodzisko, znajdowała się też droga dojazdowa. Na majdanie grodu, który ma w większości powierzchnię płaską, znajdują się dwa niewielkie wzniesienia, będące prawdopodobnie pozostałościami po istniejących tam wieżach obronnych. Rozpoznano częściowo umocnienia obronne grodu. Na plateau grodziska odkryto 20 obiektów-jam. Cztery z nich nie zawierały żadnego materiału; tylko osiem miało większe rozmiary (6, 7, 9, 10, 13, 17, 19, 20) i zawierało więcej niż kilka fragmentów naczyń. Pozostałe obiekty wydzielono na podstawie w miarę czytelnych zarysów w planie. Często w ich stropie występowały warstwy niedużych kamieni. Zawierały one nieliczne fragmenty ceramiki.

Wały zachodnie. Podstawa głównego wału miała szerokość około 7 m (wykop I), wał zachował się do wysokości 1,6 m. W profilu widoczne były relikty spalonej, drewnianej konstrukcji, prawdopodobnie rusztowej. W jej wypełnisku odkryto fragment naczynia wykonanego na kole, datowanego na X/XI w.

Obiekt nr 6 – w profilu miał kształt podwójnej niecki. W jego dolnej partii wystąpiły liczne kamienie, przypuszczalnie ze zniszczonej konstrukcji wału obronnego z fazy datowanej na wczesną epokę żelaza. Sam obiekt jest prawdopodobnie pozostałością półziemianki pochodzącej również z tego okresu. Odkryto w nim kilkanaście fragmentów ceramiki z wczesnej epoki żelaza oraz jeden fragment ceramiki wykonanej na kole z fazy wczesnośredniowiecznej grodziska.

Obiekt nr 7 – nieregularna, kolista w planie jama, w profilu mająca kształt niecki z płaskim dnem. Odkryty w niej materiał zabytkowy to kilkadziesiąt fragmentów ceramiki lepionej ręcznie oraz jedno naczynie całe. Zabytki wystąpiły głównie w części środkowej wypełniska jamy. Materiał ten pochodzi zarówno z wczesnej epoki żelaza, jak i z okresu wpływów rzymskich.

Obiekt nr 9 – obiekt miał w planie nieregularny zarys, nieznacznie wyróżniający się od otoczenia niewielkiej miąższości wypełniskiem. W obrębie zarysu odkryto kilkadziesiąt fragmentów ceramiki lepionej ręcznie, pochodzącej z wczesnej epoki żelaza, oraz pojedyncze fragmenty naczyń z okresu wpływów rzymskich.

Obiekt nr 10 – było to skupisko kamieni i fragmentów ceramiki na powierzchni około 1,5 m². Obiekt wydzielono tylko na podstawie zgrupowania zabytków. Fragmenty ceramiki pochodziły przypuszczalnie z co najmniej trzech dużych naczyń zasobowych, których forma oraz technika wykonania wskazują na wczesną epokę żelaza.

Obiekt nr 13 – nieregularny w planie zarys, w profilu kształtu płaskiej niecki, z wyraźnym zagłębieniem w części centralnej, będącym prawdopodobnie pozostałością po jednym ze słupów istniejącej w tym miejscu konstrukcji drewnianej. W obrębie zagłębienia wystąpiły kamienie. W obiekcie odkryto kilkadziesiąt fragmentów ceramiki z wczesnej epoki żelaza i wczesnego średniowiecza.

Obiekt nr 19 – duży, którego zarys w planie został uchwycony tylko w niewielkiej części. W profilu rysował się jako niecka o płaskim dnie. Wypełnisko stanowiła ciemnobrunatna, jednorodna warstwa różnoziarnistego piasku z dużą ilością węgla drzewnych. Wśród materiału ceramicznego zdecydowanie przeważała ceramika z wczesnej epoki żelaza. Ponadto znaleziono kilka fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej (X–XI w.). Ze względu na stratyografię należy przyjąć, iż obiekt ten powstał we wczesnym średniowieczu.

Wał wschodni – we wschodniej części grodziska na powierzchni nie zachowały się żadne ślady po ewentualnych umocnieniach obronnych. Jedynie na odcinku szerokości około 8 m stwierdzono wyraźne obniżenie terenu, rzędu 1,5–2 m. Można je chyba uznać za ślad po fosie.

Obiekt nr 20 – analogicznie jak miało to miejsce przy wale zachodnim odkryto tu prawdopodobnie pozostałości półziemianki. W jej części wschodniej wystąpiła wyraźna warstwa osypiskowa w postaci ciemnobrunatnego piasku, zawierającego liczne węgle drzewne oraz fragmenty spalonych belek. Materiał ceramiczny z tego osypiska należy datować na wczesną epokę żelaza, jednakże sam wał powstał najprawdopodobniej we wczesnym średniowieczu (ze względu na typ konstrukcji – rusztowa). Ceramika z wczesnej epoki żelaza jest elementem wtórnym.

Ogółem odkryto 3711 fragmentów ceramiki, z czego 890 pochodziło z obiektów, pozostałe 2821 z warstwy. Odkryto także: trzy noże żelazne (jeden w jamie nr 19), jeden cały przęślik gliniany i jeden fragment (połowę) takiego przęślika, igłę żelazną, ciosło (prawdopodobnie współczesne) oraz kilka gwoździ żelaznych.

	<p>Uzyskano również jedną datę ^{14}C (Gd-7683), zamykającą się w latach 1151-1244.</p> <p>Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum w Elblągu. Wyniki badań zostaną opublikowane w opracowaniu <i>Wyniki programu badań interdyscyplinarnych. Adalbertus</i>, t. 1. Badania nie będą kontynuowane.</p>
Lembarg, st. 95, gm. Jabłonowo Pomorskie, woj. toruńskie	patrz: neolit
Linie, st. 24, gm. Pniewy, woj. poznańskie	patrz: młodszy przedrzymski – okres wpływów rzymskich
Lipnica, st. 21, gm. Szamotuły, woj. poznańskie	patrz: neolit
LISEWO, st. 25, gm. loco, woj. toruńskie, AZP 34-44/120	<ul style="list-style-type: none"> • ślady osadnictwa kultury amfor kulistych (neolit) • osada wczesnośredniowieczna <p>Badania weryfikacyjno-sondażowe w związku z projektowaną budową autostrady A-1, przeprowadzone w październiku przez mgr. Jacka Bojarskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań. Założono 25 wykopów o wymiarach 0,5 x 1 m każdy. Łącznie przebadano powierzchnię 6,25 m².</p> <p>W trzech sondażach odnotowano nawarstwienia kulturowe – resztki warstwy i pozostałości obiektów, z których pochodzi większość pozyskanego materiału zabytkowego, datowanego na okres wczesnego średniowiecza.</p> <p>Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz w PSOZ w Toruniu. Stan zachowania stanowiska kwalifikuje je do dalszych badań wykopaliskowych przed rozpoczęciem budowy autostrady.</p>
LISEWO, st. 26, gm. loco, woj. toruńskie, AZP 34-44/121	<ul style="list-style-type: none"> • ślady osadnictwa starożytnego • osada wczesnośredniowieczna <p>Badania weryfikacyjno-sondażowe w związku z projektowaną budową autostrady A-1, przeprowadzone w październiku przez mgr. Jacka Bojarskiego (Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań. Założono 24 sondaże o wymiarach 0,5 x 1 m każdy. Łącznie przebadano powierzchnię 6 m².</p> <p>W trzech sondażach odkryto pozostałości warstwy kulturowej i relikty obiektów, z których pozyskano większość ruchomego inwentarza zabytkowego (ceramika wczesnośredniowieczna).</p> <p>Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz w PSOZ w Toruniu.</p> <p>Stan zachowania stanowiska kwalifikuje je do dalszych badań wykopaliskowych przed rozpoczęciem budowy autostrady.</p>
LUBACZÓW, st. 39, gm. loco, woj. przemyskie, AZP 100-87/39	<ul style="list-style-type: none"> • osada wczesnośredniowieczna (IX-X w.) • grób szkieletowy (chronologia nieokreślona) <p>Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr Agatę Pilch (Muzeum w Lubaczowie). Finansowane przez Muzeum w Lubaczowie.</p> <p>Stanowisko znane jest z badań powierzchniowych prowadzonych w 1956 i 1984 roku.</p> <p>W sezonie 1996 odkryto kompletny, dobrze zachowany szkielet ludzki i duże ilości fragmentów ceramiki. Szkielet leżał w pozycji wyprostowanej na wznak, na linii wschód-zachód, z głową skierowaną na zachód i rękami wyprostowanymi wzdłuż tułowia. Brak było przy nim jakiegokolwiek wyposażenia. Większość materiału ceramicznego znaleziono w górnej warstwie, którą tworzyła ziemia narzucona z wykopanego obok rowu na wapno, w niższych warstwach materiału było nieco mniej, ale miał on ten sam charakter. Ceramika wykonana była dość starannie z glin żelazistych schudzonych drobną i średnią domieszką. Większość naczyń</p>